

3. Грачев В.В. Оценка эффективности дистанционного обучения / В.В. Грачев, А.С. Минзов // Дистанц. образование. – 1999. – № 3. – С. 48–60.
4. Домрачев В. Дистанционное обучение на базе электронной почты // В. Домрачев, А. Багдасарян // Высшее образование в России. – 1995. – № 2. – С. 78–87.
5. Змеев С.В. Технология обучения взрослых / С.В. Змеев // Педагогика. – 1998. – № 7. – С. 42–45.
6. Концепція розвитку дистанційної освіти в Україні. – К. : КПІ, 2000. – 12 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://udec.ntu-kpi.kiev.ua/udec.nsf/Documentukr?OpenPage>.
7. Назарова Т.С. Средства обучения (технология создания и использование) / Т.С. Назарова, Е.С. Полат. – М. : УРАО, 1998. – 240 с.
8. Орехов В.Д. Дистанционная технология переподготовки руководителей для работы в рыночных условиях / В.Д. Орехов // Машиностроитель. – 1995. – № 4/5. – С. 44–45.
9. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / О.М. Пехота, А.З. Кіктенко, О.М. Любарська та ін. ; за заг. ред. О.М. Пехоти. – К. : А.С.К., 2002. – 255 с.
10. Чернилевский Д.В. Дидактические технологии в высшей школе : учеб. пособие для вузов / Д.В. Чернилевский. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2003. – 437 с.
11. Щуркова Н.Е. Практикум по педагогической технологии / Н.Е. Щуркова. – М. : Пед. о-во России, 1998. – 249 с.

БЕССАРАБ А.О.

ПІДГОТОВКА НАВЧАЛЬНИХ ВИДАНЬ ДЛЯ ВИЩОЇ ШКОЛИ

Україна приєдналася до Болонського процесу, у результаті якого в Європі має бути побудована єдина структура вищої освіти, тому проблема полягає в забезпеченні української системи освіти навчальними виданнями, зокрема для вищої школи.

Підготовка підручника – це не просто написання тексту відповідно до програми, виклад відомостей з певної галузі науки, техніки, мистецтва, що вивчаються, а ретельна й цілеспрямована його підготовка для успішного засвоєння студентами.

На сьогодні існує ґрунтовна науково-теоретична база, присвячена дослідженню теорії підручника. Різні аспекти підготовки навчального видання досліджували В.П. Беспалько, В.Г. Бейлінсон, С.М. Бондаренко, П.Г. Буга, Г.Г. Гранік, А.А. Гречихін, Ю.Г. Древе, В.В. Краєвський, М.І. Купальський, І.Я. Лернер, Н.А. Ошуєва, В.Н. Столетов та ін. Спроби написання праць, які допомагали б авторам навчальної літератури, робили В.Г. Бейлінсон, В.П. Беспалько, П.Г. Буга, Д.Д. Зуєв та ін.

Зараз висувуються підвищені вимоги до навчальних видань, що зумовлює посилену увагу до процедури їх оцінювання у вищих навчальних закладах, які рекомендують їх до використання, надаючи відповідні грифи.

Мета статті – розкрити процедуру підготовки навчальних видань у Класичному приватному університеті та механізм отримання відповідного грифа міністерства.

Офіційне визнання відповідності навчальної й навчально-методичної літератури вимогам державних стандартів освіти, навчальних планів і програм, інших нормативних документів, що регламентують зміст освіти, реалізується через процедуру надання Міністерством освіти і науки, молоді та спорту (далі – Міністерство) відповідного грифа (далі – гриф).

Надання грифа – це офіційне визнання відповідності навчальних видань, засобів навчання, навчального обладнання вимогам державних стандартів освіти. Згідно із законодавством, у навчальних закладах України використовуються тільки ті підручники та посібники, які мають відповідний гриф Міністерства. Порядок надання грифів визначається нормативно-правовими та відомчими актами відповідно до вимог часу та з урахуванням зауважень, що виникають у процесі застосування.

Навчальні видання вищої школи залежно від цільового призначення поділяються на навчально-програмні, навчально-теоретичні, навчально-практичні, навчально-методичні, навчально-довідкові, навчально-наочні, навчально-бібліографічні [4].

Навчально-програмне видання – навчальне видання, яке регламентує склад, обсяг, порядок, терміни вивчення навчальних дисциплін для навчального закладу. Основними різновидами навчально-програмних видань є навчальний план, тематичний план, навчальна програма, програма практики.

Навчально-теоретичне видання – навчальне видання, яке містить систематизовані науково-теоретичні відомості, викладені у формі, зручній для вивчення й засвоєння. Основними різновидами навчально-теоретичних видань є підручник і навчальний посібник.

Основні різновиди навчальних посібників: навчальні посібники з частини курсу (які частково висвітлюють курс), лекції (окрема лекція, текст лекцій, курс лекцій, конспект лекцій).

Навчально-практичне видання – навчальне видання, яке містить систематизовані дані науково-практичного й прикладного характеру, викладені у формі, зручній для вивчення та засвоєння. Призначено для закріплення матеріалу, отриманого з навчально-теоретичних видань, і перевірки знань. Основними різновидами навчально-практичних видань є практикуми, хрестоматії.

Навчально-методичне видання – навчальне видання, яке містить систематизовані матеріали з методики самостійного вивчення навчальної дисципліни, тематику й методику різних практичних форм закріплення знань (контрольних, курсових, дипломних робіт), викладених у формі, зручній для вивчення та засвоєння. Основними різновидами навчально-методичних видань є методичні рекомендації до вивчення курсу, методичні рекомендації до виконання контрольних, курсових, дипломних робіт.

Навчально-довідкове видання – навчальне видання, яке містить короткі відомості наукового або прикладного характеру, розташовані в порядку,

зручному для їх швидкого відшукування, і призначені для навчання. Основними різновидами навчально-довідкових видань є навчальний тлумачний словник, навчальний термінологічний словник, навчальний довідник.

Навчально-наочне видання – навчальне видання, яке містить матеріали на допомогу у вивченні або викладанні певної дисципліни, зміст якого виражено вибірково-графічними засобами з пояснювальним текстом або без нього. Основними різновидами навчально-наочних видань є альбоми та атласи.

Навчально-бібліографічне видання – навчальне видання, яке містить упорядковану сукупність бібліографічних записів з певної теми (проблеми, питання), що вивчається в межах певного курсу, групи дисциплін, призначене для організації самостійної роботи студентів з вивчення, засвоєння й закріплення пройденого матеріалу, що дає змогу доповнити та розширити їх знання завдяки вивченню наведених джерел. Основними різновидами навчально-бібліографічних видань є навчально-допоміжні бібліографічні посібники та бібліографічні довідники.

Гриф Міністерства надається таким навчальним виданням: *підручникам, навчальним посібникам, навчально-наочним посібникам, навчально-методичним посібникам, хрестоматіям, словникам, енциклопедіям і довідникам.*

Міністерство встановлює два види грифів:

– “*Затверджено Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України*” – надають за результатами експертизи підручникам, які попередньо були видані як навчальні посібники й отримали схвальні відгуки фахівців;

– “*Рекомендовано Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України*” – надається всім іншим видам навчальної й навчально-методичної літератури.

Рішення про надання грифів “Затверджено” і “Рекомендовано” ухвалює Міністр на підставі висновків відповідних комісій Науково-методичної ради Міністерства.

Текст грифа містить також таку інформацію про призначення навчального видання: вид навчального видання, адресацію використання (тип навчального закладу відповідно до освітнього або освітньо-кваліфікаційного рівня, напрям підготовки або спеціальність). Він зазначається на титульному аркуші під назвою навчального видання. На звороті титульного аркуша вказують вихідні дані документа, на підставі якого прийнято рішення про надання грифа (номер і дата листа Міністерства, а також номер і дата протоколу комісії НМР Міністерства, на підставі якого було прийняте рішення про надання грифа).

Міністерство регулярно публікує інформацію про те, чи отримали рукописи нових навчальних книг для вищої школи грифи “Затверджено” або “Рекомендовано”. На офіційному сайті Міністерства України (<http://www.mon.gov.ua>) подається інформація щодо надання грифів (за місяцями) та список рукописів підручників для ВНЗ, що надійшли на грифування в Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства (за тижнями).

Перед тим, як подати рукопис на отримання грифа, вищі навчальні заклади видають навчальні посібники та підручники з метою апробації. У такому разі виданню надається гриф “Затверджено” або “Рекомендовано” відповідного вишу.

Організація експертизи навчальної літератури в Класичному приватному університеті

Підготовка підручника або навчального посібника є обов’язком кожного провідного викладача (лектора) з конкретної дисципліни і являє собою логічний підсумок його планової творчої діяльності з розробки поточних програмно-методичних та навчально-методичних матеріалів.

Видання підручників і навчальних посібників у Класичному приватному університеті здійснюється відповідно до Положення про редакційно-видавничу діяльність Класичного приватного університету, затвердженого 12.01.2009 р., та Додатку до нього, затвердженого 06.05.2010 р. [6].

Завідувачі кафедр планують підготовку й видання підручників і навчальних посібників з грифом Міністерства таким чином, щоб їхня загальна кількість була не меншою за 20% від кількості штатних одиниць викладачів кафедри на кожні 5 років.

Планування підготовки підручників і навчальних посібників з грифом Міністерства повинно повністю охоплювати дисципліни вибіркової частини змісту освіти і окремі дисципліни нормативної частини змісту освіти (якщо доцільність такого видання доведена).

За порядком отримання погоджувальних грифів навчальні видання Класичного приватного університету поділяються на дві категорії (табл. 1).

- V1. Навчальні посібники та підручники з грифом Міністерства.
- V2. Навчально-методичні матеріали: навчальна програма; програма практики; програма державного іспиту; рекомендації до практичних і лабораторних занять, до самостійної роботи; текст, конспект, курс лекцій; збірник задач, текстів, тестів; словник термінів тощо.

Таблиця 1

Порядок отримання погоджувальних грифів

Категорія	Види видань	Кафедра	НМК	Вчена рада Інституту	Вчена рада Університету
V1	Підручник Навчальний посібник	+	+		+
V2	Навчальна програма Програма державного іспиту Методичні рекомендації Програма практики Текст, конспект, курс лекцій Практикум Збірник задач Збірник тестів Словник термінів	+	+	+	

Категорія видань В1 (підручники, навчальні посібники) поділяється на:

- підручники і навчальні посібники з грифом Міністерства, видані в КПУ, – В1Г;
- підручники і навчальні посібники з грифом КПУ, видані в КПУ, – В1У;
- підручники і навчальні посібники авторів КПУ з грифом Міністерства інших видавництв – В1ГС.

Пропозиції до плану підготовки й видання підручників і навчальних посібників за категоріями В1Г, В1У та В1ГС складаються (переглядаються, уточнюються) кафедрами щорічно на наступний навчальний рік не пізніше травня поточного навчального року.

На підставі пропозицій кафедр інститути не пізніше травня поточного навчального року формують зведений план видання підручників і навчальних посібників, який затверджується вченою радою університету.

Підготовка підручників і навчальних посібників після затвердження плану їх видання має бути відображена в індивідуальних планах викладачів.

На рукопис підручника, навчального посібника, підготовлений викладачами кафедри, оформлюється Картка обліку навчальної (навчальні посібники, підручники) літератури, рекомендованої до видання (тиражування).

До Картки обліку навчальної (навчальні посібники, підручники) літератури, рекомендованої до видання (тиражування), додаються такі матеріали:

- розгорнуте обґрунтування доцільності видання навчальної книги за підписом завідувача кафедри. Для цього можна скористатися опитувальним листом експерта (табл. 2).

Бібліометрична матриця для оцінювання вузівського підручника складається з двох частин: загальної та поаспектної оцінки книги. Кожна з них пронумерована римськими цифрами: загальна оцінка рукопису – I–VIII і поаспектна оцінка книги – IX–XVI. Римські цифри у цьому разі позначають основні групи окремих параметрів рукопису, які потім, по можливості, у кожній з груп відмічені арабськими цифрами. Цифри римські та арабські, умовно ніби відображають значущість параметрів у послідовності, заданій укладачем матриці.

При можливій експертній оцінці ця послідовність може бути зміненою, параметри деталізовані і їх кількість збільшена. У наведеному варіанті бібліометрична матриця нараховує 90 параметрів);

- дві рецензії докторів наук, професорів відповідної галузі, один з яких представляє споріднений вищий навчальний заклад (кафедру) або науково-дослідний інститут, з позитивним висновком щодо якості рукопису та доцільності його публікації;
- висновок-підтримку науково-методичної ради університету.

Опитувальний лист експерта

№	Основні параметри рукопису навчального видання		Оцінка в балах
Загальна оцінка			
I	1.	Відповідність меті (спеціальному призначенню, функції)	
II	2.	Актуальність	
III	3.	Новизна	
IV	4.	Цінність (значення) у цілому, у тому числі	
	5.	Ідеологічна	
	6.	Наукова	
	7.	Практична	
	8.	Дидактична	
	9.	Виховна	
	10.	Технічна	
	11.	Економічна	
	12.	Публіцистична	
	13.	Культурно-історична	
V	14.	Оригінальність (самостійність) у цілому, у тому числі	
	15.	Підхід до розробки теми в цілому, у тому числі	
	16.	Нова інтерпретація відомих наукових і літературних даних	
	17.	Урахування міждисциплінарних і міжпредметних зв'язків	
	18.	Методологія в цілому, у тому числі	
	19.	Нове застосування відомих методів	
	20.	Використання нових методів	
	21.	Використання методів суміжних наук (дисциплін)	
	22.	Фактографія в цілому, у тому числі	
	23.	Введення в обіг нових фактів:	
	24.	літературних	
	25.	архівних	
	26.	експериментальних	
	27.	Оформлення в цілому, у тому числі	
	28.	мовностилістичне (літературне)	
	29.	ілюстративне	
	30.	технічне (поліграфічне)	
VI	31.	Ступінь розробленості теми в цілому, у тому числі	
	32.	повнота (всебічність, цілісність)	
	33.	глибина (конкретність, детальність, фактографічна насиченість)	
	34.	логічна послідовність (від опису до аналізу та синтезу, від констатації до оцінки, узагальнень та висновків)	
	35.	аргументованість (обґрунтованість, доказовість)	
VII	36.	Знання, вміння та навички автора в цілому, у тому числі	
	37.	Використання спеціальних знань, умінь і навичок	
	38.	Використання загальноосвітніх знань, умінь та навичок	
	39.	Проведення, використання й інтерпретація експериментів	
	40.	Професійна робота (за цією спеціальністю)	
	41.	Науково-дослідна робота	
	42.	Літературна робота	
VIII	43.	Наявність параметрів, які особливо відрізняють цю книгу (на думку експерта)	

№	Основні параметри рукопису навчального видання	Оцінка в балах	
Поаспектна оцінка			
IX	44.	Структура рукопису в цілому, у тому числі	
	45.	Жанрова рубрикація (вступ, основна частина, висновки)	
	46.	Формальна рубрикація (розділ, параграф, абзац)	
	47.	Композиція (подільність, послідовність, співвіднесеність логічно виділених компонентів)	
X	48.	Зміст у цілому (оптимальна насиченість і систематизація інформації в тексті), у тому числі	
	49.	Документальна (ступінь і характер використання документальних джерел)	
	50.	Фактографічна (ступінь і характер використання окремих, найбільш суттєвих даних)	
	51.	Ідеографічна (ступінь і характер концептуальної, проблемної інтерпретації використовуваних даних)	
	52.	Прагматична (ступінь і орієнтація на практику, використання дослідних і виробничих даних)	
	53.	Динамічна (ступінь і характер розкриття змісту в його розвитку – від констатації, відбору й систематизації вихідної інформації до її розумової переробки й отримання нових даних, до узагальнення та висновків, що характеризують основні результати, перспективні рішення, глибинні зв'язки й тенденції)	
	54.	Операційна (ступінь і характер використання різних методів і логічних операцій)	
XI	55.	Аксіологічна, або ціннісна (ступінь і характер використання психологічних, естетичних, критичних та інших даних)	
	56.	Форма рукопису в цілому (семіотичне, літературне відтворення змісту або план вираження, жанр), у тому числі	
	57.	Виразність (оптимальна відповідність форми змісту)	
	58.	Мовностилістична відповідність (раціональне відтворення різних мовних засобів – вербальних, цифрових, ілюстративних і типів – описового, розповідного, пояснювального тощо)	
	59.	Використання таблиць	
	60.	Використання ілюстрацій	
	61.	Використання нетекстових форм (зразків, наочних посібників тощо)	
XII	62.	Вступ у цілому, у тому числі	
	63.	Відповідність своєму призначенню	
	64.	Відповідність типовій структурі	
	65.	Предметна (змістова) характеристика основного тексту	
	66.	Теоретична характеристика основного змісту	
	67.	Історіографічна характеристика основного змісту	
	68.	Методична характеристика основного змісту	
	69.	Характеристика структури основного змісту	
XIII	70.	Основна частина в цілому, у тому числі	
	71.	Відповідність своєму призначенню	
	72.	Відповідність типовій структурі	
	73.	Взаємозв'язок з іншими структурними компонентами (вступом, висновками, апаратом)	

№	Основні параметри рукопису навчального видання	Оцінка в балах
XIV	74. Висновки в цілому, у тому числі	
	75. Відповідність своєму призначенню	
	76. Відповідність типовій структурі	
	77. Наявність узагальнень і висновків	
	78. Наявність рекомендацій	
	79. Наявність прогнозів	
XV	80. Дидактичний апарат у цілому, у тому числі	
	81. Різноманітність і характер використання основних форм (запитання, приклади, вправи, тести)	
	82. Функціональна різноманітність використовуваних дидактичних завдань (рецептивні, репродуктивні, продуктивні)	
	83. Різноманітність і характер використання продуктивних завдань (порівняння, конкретизація, самостійне оцінювання, розрахунок, складання реферату тощо)	
XVI	84. Апарат у цілому, у тому числі	
	85. Титульні елементи	
	86. Передмова	
	87. Зміст	
	88. Бібліографічні списки та посилання	
	89. Додатки	
	90. Допоміжні покажчики	

Джерело: [4, с. 92–97].

При виявленні на будь-якому етапі розгляду, редагування і затвердження рукопису (оригінал-макету) підручника або навчального посібника фактів плагіату, компіляції, недбалого електронного перекладу, викривлення фактичного матеріалу, похибок, які суттєво впливають на висновки тощо, надані матеріали знімаються з розгляду, вилучаються з плану і повертаються авторам.

Видання категорії В1Г та В1У після їх виходу у світ і належного забезпечення авторських прав передаються до бібліотеки університету у встановленій кількості примірників та у вигляді електронної копії.

На авторів підручників (навчальних посібників) покладається:

- відстеження проходження розгляду наданих для одержання грифа матеріалів через Інститут інноваційних технологій і змісту освіти і комісію відповідної науково-методичної ради Міністерства України;
- своєчасне реагування на зауваження рецензентів, надання необхідних додаткових матеріалів або роз'яснень;
- контакти з читачами (користувачами), організація читацьких конференцій і презентацій (з використанням Інтернет-ресурсів);
- підготовка клопотання щодо перевидання підручника (навчального посібника).

Організація експертизи навчальної літератури в Міністерстві

Для одержання грифа вищий навчальний заклад, видавництво або інша установа чи організація, яка здійснюватиме видання книги, звертається з листом-клопотанням про проведення експертизи до Міністерства.

У листі-клопотанні зазначають: повну назву, автора (авторів), вид та адресацію навчального видання (кому адресована книга, тип навчального закладу відповідно до освітнього чи освітньо-кваліфікаційного рівня, спеціальність), відповідність навчальній програмі із зазначенням дисципліни, для якої призначене видання, джерела фінансування.

До листа додають:

- попередньо відредагований рукопис, підготовлений державною мовою;
- рецензії на рукопис двох-трьох фахівців;
- відповідь автора (авторів) на зауваження рецензентів;
- висновок фахового редактора (якщо рукопис подає видавництво), у якому дається оцінка якості рукопису, його відповідність навчальній програмі, зазначається актуальність та оригінальність навчальної книги;
- витяг з протоколу рішення вченої ради навчального закладу з рекомендацією рукопису підручника (навчального посібника) до друку, програма дисципліни, копія навчального плану;
- відомості про авторів (прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, учене звання, місце роботи, посада, контактний телефон);
- обґрунтування доцільності видання.

Після реєстрації поданих матеріалів в Інституті інноваційних технологій і змісту освіти їх надсилають у тижневий термін до відповідної комісії Науково-методичної ради Міністерства, яка протягом одного місяця проводить експертизу рукопису (в окремих випадках термін експертизи може бути продовжений керівником відділення НМР, до якого належить комісія) і виносить рішення про доцільність його видання з відповідним грифом.

Після прийняття комісією рішення щодо поданого рукопису голова комісії у тижневий строк повертає до Інституту інноваційних технологій і змісту освіти розглянуті матеріали разом із випискою з протоколу засідання комісії. У разі прийняття комісією негативного рішення подається вмотивований висновок із зазначенням причин відмови в наданні грифа. У таких випадках на вимогу замовника може призначатися додаткова незалежна експертиза. Розгляд її матеріалів повторно здійснює комісія Науково-методичної ради під контролем Бюро відповідного відділення, її рішення є остаточним.

Рішення Науково-методичних комісій є рекомендаційним для надання Міністерством грифа.

Остаточне рішення приймає міністр.

Тобто на будь-якому з етапів подальшого розгляду надання грифа перетворюється на предмет особистого рішення окремих осіб у Міністерстві. Жодних механізмів та ефективних процедур моніторингу дій цих осіб ті з'ясування мотивів їх рішення немає.

Термін дії наданого грифа Міністерства – *5 років з дня прийняття відповідного рішення*. Якщо за цей час навчальна книга не видавалася, то Міністерство обов'язково має підтвердити раніше наданий гриф.

Дія наданого грифа не поширюється на доповнені або перероблені більше ніж на 25 відсотків перевидання навчальної літератури, якщо вони здійснюються навіть у термін дії грифа. У такому разі підготовленому до перевидання рукопису необхідно знову пройти експертизу комісії Науково-методичної ради і підтвердити раніше наданий гриф.

Після завершення терміну дії грифа навчальному виданню необхідно пройти нове затвердження з метою встановлення відповідності вимогам державних стандартів освіти, навчальних планів і програм.

Система надання грифа викликає численні нарікання. Серед основних її недоліків називають таке:

- у роботі Науково-методичних комісій Міністерства відсутня справжня, а не задекларована відповідальність членів предметних комісій за свої рішення. Не визначено конкретно-правове поле відносин між членами комісій і головою комісії та авторами або видавництвами;

- суб'єктивізм комісій – рукопис може бути нескінченно багато разів відхилений Комісією від надання грифа й на кожному новому засіданні комісії йому робитимуть нові зауваження;

- вплив представників Міністерства на роботу предметних комісій;

- конфлікт інтересів – члени комісій можуть бути зацікавленими у “просуванні” одних підручників та “гальмуванні” інших;

- відсутність чітких формалізованих і зрозумілих усім індикаторів експертизи та оцінювання підручників і відсутність процедур їх застосування;

- порушення процедури винесення рішень, процедурне свавілля. Замість 2 місяців процедура може затягтися на 5–6;

- недосконалість і непрозорість експертних процедур;

- брак кваліфікованих експертів;

- невизначеність процедури апеляції;

- корупційні спокуси;

- відсутність персональної та інституційної відповідальності за неякісну експертизу та дотримання процедур [7].

Висновки. Отже, сьогодні висуває підвищені вимоги до навчальних видань, тому вищі навчальні заклади розробляють власні механізми забезпечення їх якості з наданням відповідного грифа. Проте лише час покаже, наскільки затребуваними є підготовлені працівниками ВНЗ навчальні видання.

Література

1. Вимоги МОН до посібників та підручників МОН України : наказ МОН України № 588 від 27.06.2008 р.

2. Гендина Н.И. Нормативно-методическое обеспечение учебного процесса в вузе / Н.И. Гендина, Н.И. Колкова. – Кемерово, 2000. – 170 с.

3. Гитис Л.Х. Современное университетское издательство / Л.Х. Гитис. – М., 1997–2001.

4. Гречихин А.А. Вузовская учебная книга: Типология, стандартизация, компьютеризация : учебно-методическое пособие в помощь авт. и ред. / А.А. Гречихин, Ю.Г. Древец. – М. : Логос : Моск. гос. ун-т печати, 2000. – 255 с.

5. Методичні рекомендації щодо структури, змісту та обсягів підручників і навчальних посібників для вищих навчальних закладів : Додаток 1 до наказу МОН України № 588 від 27.06.2008 р.

6. Положення про редакційно-видавничу діяльність КПУ / розробники: Д.І. Левінзон, А.О. Бессараб. – Запоріжжя, 2009. – 22 с.

7. Система навчального книговидання в Україні: можливості змін : матеріал для обговорення теми / підготували: Г. Касьянов, С. Клепко, Т. Варламова. – К., 2007. – 29 с.

ВАРЕЦЬКА О.В.

ПІДГОТОВКА ПРАЦІВНИКІВ ПОЗАШКІЛЬНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ У СИСТЕМІ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ ДО ДУХОВНО-ЕКОНОМІЧНОГО ВИХОВАННЯ ШКОЛЯРІВ

У сучасних умовах духової кризи, яка характеризується егоїстичним суперництвом, нестримним знищенням природних ресурсів, душевною порожнею, відсутністю змісту людського буття, коли гроші витискають реальну працю (А. Буагильбер, Р. Оуен), стає зрозумілим, що людство здатне вижити, лише розвиваючи освітнє суспільство, в якому в процесі виховання забезпечується превалювання духовних потреб особистості над економічною вигодою. Таке виховання має відбуватися як у загальноосвітніх, так і в позашкільних навчальних закладах.

З огляду на це нагальною є необхідність підготовки педагогів, здатних здійснювати духовно-економічне виховання наскрізно у різних напрямках.

Проведений аналіз наукової літератури дає можливість стверджувати, що ця проблема перебуває у центрі уваги вчених та педагогів-практиків. Значний внесок у розробку теоретичних засад наукового управління позашкільними навчальними закладами, методологічних, науково-теоретичних засад навчально-виховного процесу в системі позашкільної освіти зробили В. Вербицький, Г. Пустовіт, Т. Сущенко та ін.

Окремим аспектам теорії позашкільного педагогічного процесу присвятили свої праці В. Белова, О. Биковська, М. Грищенко, К. Демкатиї, М. Коваль, В. Онищук, І. Рябченко, О. Савченко, М. Ярмаченко та ін. Зокрема, питання професійно-педагогічної підготовки організатора позакласної та позашкільної виховної роботи й готовності працівників позашкільних установ до педагогічної діяльності досліджували С. Васильченко, Н. Водоп'янова; проблеми формування готовності керівників до програмно-цільового управління розвитком позашкільного навчального закладу розкрито в працях В. Бойчук. Педагогічне проектування процесу професійної підготовки педагогів-організаторів у Міжнародному дитячому центрі "Артек" опрацьовано Л. Івановою, теорію й практику розвитку творчого потенціалу педагога в умовах моніторингу якості додаткової освіти дітей – А. Щецинською.

Щодо економічного виховання, то глибоко досліджено тільки теоретичні засади підготовки вчителів до економічного виховання молодших